

Bernal, 8 de juny de 1977

Sr. Xavker Benguerel
 Barcelona

Estimat amic:

Fa uns quants dies vaig rebre, amb una gran alegria, el vostre Llibre del retorn, i justament avui, que m'havia fet el propòsit d'escriure-us per donar-vos-en les gracies, he trobat al diari la neta que us adjunto.

Ja sabeu que sóc un admirador fervent de la vostra obra, amb una admiració que es desvetlla fa una pila d'anys, quan començava d'aprendre a escriure en catala gairebé d'una manera autodidacta, durant els anys obscurs de la postguerra, tot llegint La familia Rouquier, L'home dins el mirall... i que, anys després, en arribar a Buenos Aires, fou reviscolada en assistir a la representació de Fira de desenganys al Casal de Catalunya i d'aleshores ençà mitjançant la lectura de tots els llibres sorgits de la vostra ploma, que he pogut aconseguir.

D'ací que em sabia molt de greu de no rebre cap més notícia directa vostra, després d'aquella tarja en resposta a la meua darrera lletra, en la qual em donaveu enteneht que no tenieu ganas de donar explicacions respecte als motius que us havien impel.lit a concórrer al premi Planeta i que ho deixaveu per un altre dia. El vostre ulterior silenci em va fer pensar que us havieu enutjat amb mi. Potser la meua pregunta us fa fer creure que traduïa una mena de crítica a la vostra decisió, la qual cosa estava molt lluny de la meua intenció. D'aquí estant -i vós que heu viscut a l'exili ho comprendreu molt bé- resulta força difícil de judicar les actituds i els actes de la nostra gent en unes circumstancies determinades, i, de més a més, mai no m'ha plagut el paper de jutge. Heus aquí, doncs, perquè m'ha alegrat tant de rebre la vostra darrera novel.la, car això em fa suposar que, si bé potser us vaumolestar en aquells moments, la vostra natural generositat us ha fet oblidar -potser perdonar?- la meua possible, bé que involuntaria, impertinencia.

Per tal com em trobo acuitat per la feina, no us faré. ara, cap comentari sobre el Llibre del retorn tret de dir-vos que m'ha agradat molt i felicitar-vos.

A la vostra tarja em demanaveu que li agrais a l'amic Nadal i Mallol un retall de diari que us havia tramés. Malauradament aquest catala de pedra picada, que tanta tasca ha fet en pro de la reivindicació dels drets nacionals dels Països Catalans, l'arteriosclerosis li ha jagat una mala passada a l'extrem de causar-li una perdua de memoria gairebé total i un procés de regressió mental a la infantesa. D'altres perdues que hem sofert darrerament han estat les de l'escriptor Pere Mas i Perera, el gravador Pompeu Audibert i el director teatral Joaquim Moreno, qui morí tragicament.

Us anoto la nova adreça: Guido Spano 626

1876 BERNAL (Bs. As.)

I per ara us deixo, estimat amic, amb una cordial abraçada